

Tuomo Martikainen

* 7.4.1939 † 20.11.2018

YLEISEN VALTIO-OPIN emeritusprofessori Tuomo Tapani Martikainen kuoli Helsingissä 20. marraskuuta 2018 pitkäaikaisen sydänsairauden uuvuttamana. Hän oli syntynyt 7. huhtikuuta 1939 Mäntyharjulla, jossa hän vietti lapsuus- ja nuoruusvuotensa. Ylioppilaaksi hän kirjoitti Hämeenlinnan lyseosta vuonna 1958.

Valtiotieteen kandidaatiksi Tuomo Martikainen valmistui vuonna 1963 ja lisensiaatiksi 1968. Hän väitteli valtiotieteen tohtoriksi Helsingin yliopistossa vuonna 1973. Toimittuaan tutkijana edistysmielissä osuustoimintaliikkeessä hänet valittiin yleisen valtio-opin assistentiksi vuonna 1965. Martikainen nimitettiin Helsingin yliopiston hallinto-opin apulaisprofessoriksi vuonna 1977 ja yleisen valtio-opin professoriksi 1983. Hän toimi pitkään valtio-opin laitoksen esimiehenä ja luottamustehtävissä Valtiotieteellisessä yhdistyksessä, jonka kunniajäsen hän oli. Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi hänet kutsuttiin vuonna 1992.

Martikainen teki tutkimusmatkoja Irlantiin, Iso-Britanniaan, Puolaan, Saksaan ja Yhdysvaltoihin. Pääosan elämäntyöstään hän teki kuitenkin Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa. Hän oli myös Turun yliopiston valtio-opin dosentti.

Professori Tuomo Martikainen teki elämäntyönsä yleisen valtio-opin tutkijana ja opettajana. Hänen väitöskirjansa Helsingin yliopistossa vuonna 1973 käsitteli poliittista osallistumista selittäviä rakenteellisia tekijöitä, mikä pohjusti vuosikymmeniä kestänyttä tutkimustyötä poliittisen osallistumisen, äänestysaktiivisuuden ja vaalitutkimuksen alalla. Hänen varhainen tutkimustoimintansa käsitteli vuoden 1968 kunnallisvaaleja sekä poliittisia nuorisjärjestöjä. Martikainen suuntautui vahvasti ajankohdalle tyypilliseen poliittikan behavioraaliseen tutkimukseen.

Väitöskirjansa valmistuttua Martikaisen mielenkiinto suuntautui yhä enemmän julkisen hallinnon ja talouden tutkimukseen. Hän laajensi tutkimustyötään julkiseen talouteen ja tutki etenkin julkisen sektorin kasvua, keskushallintoa, kollektiivisten hyödykkeiden tuotantoa sekä tulojen ja verojen uudelleenjakautumista.

Julkisen sektorin tutkimuksesta oli luontevaa siirtyä yhdessä professori Ilkka Heiskasen kanssa johtamaan 1970-luvun puolivälissä Suomen Akatemian merkittävää DETA-projektia, joka tarkasteli demokratiaa ja tasa-arvoa Suomessa ja toteutettiin rinnakkain vasemmistolaisen Tandemprojektin kanssa. Nämä hankkeet herätti-

vät aikanaan laajaa julkista keskustelua, joskin eri syistä. Deta-projektissa läpivai- laistiin suomalaisen yhteiskunnan päätök- sentekoa ja hallintajärjestelmää, mikä vai- kutti merkittävästi valtio-opin tutkimuk- sen ja yhteiskunnallisen keskustelun myö- hempään suuntaan. Tässä hankkeessa Tuomon tuotteliaana työtoverina oli val- tiotieteen lisensiaatti Risto Yrjönen. Nii- den jälkeen hän palasi poliittisen äänes- tysaktiivisuuden tutkimukseen, jossa hän loi syvän ja leveän uran.

Martikainen johti useita tutkimushank- keita. Suomen ensimmäisen EU:n puheen- johtajakauden alla ja innoittamana hän perusti vuonna 1997 Helsingin yliopis- toon Eurooppa-tutkimuksen keskuksen, joka eritteli harvinaisen kattavasti pu- heenjohtajakautta ja ensimmäisten euro- vaalien luonnetta 1990-luvulla. Tässä tut- kimuskeskuksessa Martikaisen keskeisiä työtovereita olivat professori Kyösti Peko- nen, Olli Rehn ja Teija Tiilikainen. Hank- keesta poiki myöhemmin myös Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen verkos- to. Toisaalta Tuomo Martikainen johti kah- ta kansainvälisesti ainutlaatuista euroop- palaista tutkimushanketta äänestysaktiivi- sudesta, joihin liittyi kiinnostus nuorison poliittiseen aktiivisuuteen.

Vaalit ja äänestysaktiivisuuden tutki- mus olivat keskeinen osa Tuomo Martikai- sen tutkimustyötä. Hän teki alalla yhteis- työtä useiden tutkijoiden kanssa, viime ai- koina yhteistyökumppanina oli erityisesti professori Hanna Wass. Martikaisen kiin- nostus suuntautui myös kuntien talouteen ja erityisesti hyvinvointivaltion muutok- seen kilpailuvaltion suuntaan. Uransa lop- pupuolella Martikainen kirjoitti yhdessä Pekka Hallbergin, Jaakko Nousiaisen ja Päivi Tiilikaisen kanssa kunnianhimoisen *Presidentin valta* -teoksen, jossa Suomen

tasavallan presidenttien toimintaa tarkas- teltiin päätöksenteon ja historiantutki- muksen näkökulmasta kunkin presidentin tärkeimpiä ja vaikeimpia päätöksiä ana- lyttisesti arvioiden.

Oman tutkimustoiminnan ohessa pro- fessori Tuomo Martikaisen erityisenä an- siona oli uudesta tutkijapolvesta huolehti- minen. Hän ohjasi heitä väsymättä, hank- ki heille rahoitusta ja huolehti heidän työllistymisestään. Hän oli loppuun saak- ka kiinnostunut lukuisten oppilaidensa etenemisestä ja tiedusteli viime aikoina- kin valtio-opin laitokselta sen ajankohtai- sia tapahtumia. Erityisesti hän viihtyi opiskelijoidensa parissa, joita hän puolus- ti täydestä sydämestään, mutta samalla vaati heiltä tuloksia. Martikaisen väitöskir- ja- ja pro gradu -ohjattaviin lukeutuivat monet suomalaisen yhteiskunnan myö- hemmät vaikuttajat, kuten tohtori Seppo Kääriäinen ja maisteri Timo Soini.

Tuomo Martikainen oli työkaverina suoraluontoinen, eikä hän epäröinyt olla omaa mieltään, jos siihen tuntui olevan perusteita. Hän oli toisaalta sovitteliva ja yhteisymmärrystä hakeva. Iän myötä hän arvioi kriittisesti suomalaisten politiikka- käsitystä ja suhtautumista populismiin pi- täen niitä pinnallisina ja lyhytnäköisinä.

Tuomo Martikaiselle pitkään erityisen rakas harrastus kesäaikaan oli liikkumi- nen saaristossa suurella puisella mootto- riveneellä, jonka hän oli hankkinut jo 1970-luvun alussa. 1990-luvulta lähtien veneily korvautui Mäntyharjun kesämö- killä, josta muodostui perheen tukikohta ja paluu juurille. Tuomo oli koti-ihminen, ja sinne olivat tervetulleita myös hänen ystävänsä ja työtoverinsa. Rattoisat illat Kapteeninkadulla alkoivat ”Tuomon eri- koisella” (vermuttipainotteinen dry mar- tini angosturalla), jota seurasi Tuula-vai-

mon kanssa yhdessä valmistettu maittava jastaan, Mikosta ja Pekasta, ja lastenlap-
päivällinen. Tuomo oli ylpeä kahdesta po-
sistaan.

Olli Rehn
Raimo Väyrynen